

בבית המשפט העליון**בשבתו כבית המשפט הגבוה לצדק**

בג"ץ _____

העותרים:

1. עמותת יהל - יעוץ והדרכה לאלרגיות מזון (ע"ר), ח.פ. 580487569

ו – 45 אח'

על ידי עו"ד הרן רייכמן
 הקליניקה למשפט ומדיניות חינוך
 הפקולטה למשפטים אוניברסיטת חיפה
 דוא"ל: law.haran@gmail.com
 פקס: 04-8288514 ; טלפון: 050-5657157

-נגד-

המשיבים:

1. שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, מר חיים כץ
  2. סגן שר הבריאות, מר יעקב ליצמן
  3. ממשלת ישראל
- באמצעות מחלקת בג"צים, פרקליטות המדינה

עתירה דחופה למתן צו על תנאי**מבוא:**

1. עניינה של העתירה דנן בשילוב פעוטות אלרגיים במעונות היום המפוקחים על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. מדיניות המשיבים כיום מובילה לסכנת חיים של ממש לפעוטות אלרגיים לצד הדרה מלאה או חלקית של פעוטות אלרגיים נוספים ממעונות יום המפוקחים ומתוקצבים על ידי המדינה.

2. במסגרת העתירה מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צווים כדלקמן:

- א. מתן צו על תנאי בו יורה למשיבים לתקן את נהלי ההפעלה למעונות יום כך שייקבע שבכל מקום בו נדרשת סייעת תמומן היא על ידי המשיבים ולא על ידי משפחת הפעוט האלרגי.
- ב. מתן צו על תנאי בו יורה למשיבים לתקן את נהלי ההפעלה למעונות יום כך שייקבע שלא ניתן להתנות קבלת פעוט אלרגי למעון יום בהתניות ייחודיות כלשהן.
- ג. מתן צו על תנאי בו יורה למשיבים להקצות כוח אדם נוסף למשך כל שעות היום למעונות יום בהם לא ניתן להרחיק באופן אפקטיבי מזונות היכולים לסכן את חייו של פעוט אלרגי.
- ד. מתן צו על תנאי בו יורה למשיבים להוציא נהלים ברורים ומחייבים לכלל מעונות היום המחייבים את המעונות לפעול בהתאם להמלצות גורמי המקצוע במשרד

הבריאות בשיתוף גורמי המקצוע במשרד הרווחה, להערכות מעונות היום והצהרונים מיום 27.2.18 על כל היבטיה, לרבות:

- **הדרכה והעלאת מודעות לכלל הצוות.**
- **התאמת סביבת המעון לסביבה בטוחה יותר** – לרבות הרחקה פיזית של אלרגניים, הפרדה במקום ובזמן של אכילה מפעילות אחרת, התאמת המזון המוגן, הקפדה על כללי היגיינה למניעת חשיפה, שילוט מותאם.
- **היערכות למתן מענה בעת חשיפה** – הצטיידות כללית במזרקי אפיפן בתוקף בכל המסגרות בהן מטופלים פעוטות, הצטיידות ב-2 מזרקי אפיפן (אחד קרוב לילד ואחד במקום מרכזי ונגיש) עבור כל ילד עם אלרגיה מוכרת, הכנת תכנית פעולה אישית עבור כל ילד עם אלרגיה ידועה, הדרכה ותרגול מעשי עבור כלל הצוות המטפל בילד.
- **קביעת קריטריונים לתגבור כוח אדם במקרים מתאימים.**

ה. מתן צו על תנאי בו יורה למשיבים לקבוע תכנית סדורה וברורה להטמעת הנהלים האמורים בסעיף ג' לעיל ואכיפתם.

פרק 3 לנהלי הפעלה למעונות יום לשנה"ל תשע"ח – מצ"ב **כנספח א'**.
מסמך המלצות משרד הבריאות להיערכות מעונות היום והצהרונים מיום 27.2.18 – מצ"ב **כנספח ב'**.

הצדדים לעתירה:

3. **העותרת 1, עמותת יה"ל**, על שם בר כהן ז"ל, היא עמותה מקצועית שמטרתה ייעוץ והדרכה בנושאי אלרגיות מזון. העמותה עובדת באופן תדיר מול משרדים ממשלתיים לשיפור מצב האלרגיים בארץ, פועלת לחינוך לבריאות בתעשיית המזון, פועלת להעלאת מודעות הציבור לנושא האלרגיה והשלכותיה ומספקת מעגל תמיכה חברתי לאלרגיים.

4. **העותרים הנוספים** הם הורים לילדים ופעוטות אלרגיים.

הרקע העובדתי הרלוונטי:

5. מדינת ישראל אמונה על קיום מערך מעונות יום המהווה פתרון חינוכי לפעוטות בגילאי 0-3. הסדרת מתן הרישיונות להפעלת מעונות יום והפיקוח עליהם נעשה על ידי המדינה בהתאם להוראות **חוק הפיקוח על מעונות, התשכ"ה-1965, תקנות הפיקוח על מעונות (אחזקת פעוטות במעון יום), התשכ"ח-1968 וחוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים התשנ"ו-1996**. הרגולציה נועדה להבטיח כי השירות שניתן במעונות היום הינו איכותי ובטוח מצד אחד ומצד שני – נגיש לכלל האוכלוסייה.

6. למערך מעונות היום חשיבות רבה במספר מובנים:

- א. מתן אפשרות לשני בני הזוג ממשפחות צעירות ולהורים יחידניים לפרנס את משפחתם ולקדם את עצמם מקצועית ואישית.
- ב. **קידום המשק הישראלי** בעידוד עבודה, מקסום הפוטנציאל האנושי הרחב ועצמאות כלכלית למשפחות צעירות.
- ג. **קידום שוויון מגדרי** – מתן אפשרות לנשים לצאת לעבודה בתנאי מבנה שוק העבודה הקיים. בדברי ההסבר לחוק לעידוד של שילוב וקידום של נשים בעבודה ושל התאמת מקומות עבודה לנשים, התשס"ח-2008, אשר הכיר בקשייהן של נשים להשתלב בשוק העבודה, נכתב להלן:
- "קבוצות מסוימות של נשים מתקשות במיוחד להשתלב בשוק העבודה, למשל נשים מבוגרות (מעל גיל 45), נשים לאחר חופשת לידה, אימהות לפעוטות קטנים ונשים מאוכלוסיות בעלות מאפיינים מסורתיים".
- ד. **הבטחת תהליכים פדגוגיים מותאמים וביטחון תזונתי לכלל ילדי ישראל**. המחקרים המקובלים בתחום החינוך מדברים על חשיבות "היפוך הפירמידה" בחינוך פעוטות. דהיינו: קיימת חשיבות עמוקה דווקא להשקעה בחינוכם והתפתחותם של פעוטות בגילאים הרכים לצורך מימוש הפוטנציאל בהם לשנים הבאות (ראו למשל: הוועדה לשינוי כלכלי-חברתי דו"ח הוועדה (2011) (דו"ח טרכטנברג); כוח המשימה הלאומי לקידום החינוך בישראל **התוכנית הלאומית לחינוך** (2005) (דו"ח דברת)).
7. החל משנת 2011 קבע משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים נוהל המאפשר במקרים חריגים תקצוב שעות סיוע לפעוטות אלרגיים הנמצאים בסכנת חיים, בהתאם לאמות מידה ולהחלטות ועדה מקצועית שדנה בעניין (להלן: **ועדת השילוב**). נוהל זה מאפשר באופן חלקי שילובם של פעוטות אלרגיים למזונות שונים במעונות היום וזאת על ידי הצבת סייעות לזמן הארוחות (כשעתיים ביום) אשר תפקידן למנוע מגע של הפעוט האלרגי עם מוצרי מזון היכולים לסכן את בריאותו ואף את חייו.
8. בהתאם לאמות המידה הקיימות, מבין אלפי הפעוטות האלרגיים במעונות יום, מאות בודדות נמצאו זכאים לסייעת. ככל הנראה (בהתאם לדיון שהתקיים בוועדה לזכויות הילד בכנסת ביום 27.11.17) בשנת תשע"ח, אישרה ועדת השילוב תגבור סייעת לשעתיים ביום לכ-200 פעוטות אלרגיים בלבד.
9. במהלך שנת הלימודים תשע"ז קידמה עמותת יה"ל (העותרת 1) למול הגורמים הממשלתיים **פיתוח תכניות מניעה והתערבות בקרב פעוטות להם אלרגיה חמורה במעונות יום וגנים**. תכנית זו נועדה לקדם מענה כולל בטוח לכלל הפעוטות האלרגיים בכל שעות שהותם במעון ולמנוע הדרתם בשלבים שונים של היום (ישיבה לבד, מניעת כניסה לאזורים מסוימים במעון וכו').

10. הצורך בתוכנית פעולה כוללת הינו נובע גם נוכח הגידול במספר הפעוטות האלרגיים, ששיעורם עומד היום על כ-8%-6% מכלל אוכלוסיית הפעוטות והנוער (עד גיל 18) וצפוי שלא לרדת נוכח לידתם של כ-8,000 תינוקות אלרגיים מדי שנה (אחוז האלרגיים באוכלוסייה עומד רק על כ-2%, בין היתר מכיוון שחלק מהאלרגיות חולפות).

11. במסגרת נייר העמדה שהגישה עמותת יה"ל, ניתנו המלצות למתן פתרונות לכלל הפעוטות האלרגיים באופן אשר יכול לייתר במקרים רבים את הצורך בסייעות. בין היתר, הומלץ לפעול להנחיית מעונות יום שלא לכלול בתפריט המעון מוצרי מזון להם אלרגיים הפעוטות במעון, לסמן מוצרי מזון, להקפיד על סדרי הכנת אוכל, הדרכה במתן טיפול חירום במקרים של התקפים בעקבות אלרגיה ועוד.

נייר העמדה מצ"ב ומסומן כנספח ג'

12. במקביל או בעקבות הפניה, החלו משרדי הממשלה השונים, ובראשם משרדי העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ומשרד הבריאות, לקיים דיונים בנוגע לסוגיות המהותיות, הארגוניות והתקציביות הנוגעות לפעוטות אלרגיים.

13. סוגיית הפעוטות האלרגיים במעונות יום ויצירת תכנית פעולה אחודה נדונה בדיון בוועדה לזכויות הילד של הכנסת ביום 23.1.17. בסיכום הדיון קראה הוועדה למשרדי הממשלה לקדם פתרון כולל לפעוטות אלרגיים במעונות יום.

סיכום הדיון מצ"ב כנספח ד'.

14. בדיון שנערך בוועדה ביום 6.6.17 בעניין זה עלה אמנם כי החלו דיונים בין משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים למשרד הבריאות בעניין קביעת נהלים ואחריות, אך נראה היה כי עיקר הדיון נסוב סביב ויכוח תקציבי בין המשרדים בדבר האחריות למימון הסייעות. את הפרוטוקול המלא ניתן למצוא בכתובת <http://m.knesset.gov.il/Activity/Committees/Children/Pages/CommitteeProtocols.aspx>

15. באופן מפתיע, מספר ימים לאחר הדיון בוועדה לזכויות הילד, פורסמו בכלי התקשורת ידיעות בדבר הפסקת מימון הסייעות לפעוטות אלרגיים במעונות יום החל מיום 1.9.17. בעקבות כך שלחה יו"ר הוועדה לזכויות הילד מכתב ביום 15.6.17 לשר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, מר חיים כץ, בו התריעה על הסכנה שבביטול הסייעות. במענה למכתב מיום 19.6.17 השיב מנכ"ל משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים כי לא יינתנו אישורים לסייעות ויגובשו מענים חלופיים להדרכת אנשי הצוות ואספקת מזרקי אפיפן.

המכתב והמענה מצ"ב ומסומנים כנספח ה'.

16. הוועדה לזכויות הילד קיימה דיון נוסף בעניין ביום 11.7.17 שבסיכומו קבעה כי "החלטת משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים להפסיק את העסקת הסייעות, מבלי לתת מענה חלופי ראוי ובכך להשאיר את הפעוטות האלרגיים ללא אפשרות להתקבל למעונות היום, מציבה את ההורים בפני שוקת שבורה ומהווה אפליה חמורה של הפעוטות האלרגיים".

סיכום דיון הוועדה לזכויות הילד מיום 11.7.17 מצ"ב ומסומן כנספח ו'

17. ביום 25.7.17 נערך דיון נוסף בוועדה. לקראת הדיון כתב שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים לוועדה שהאחריות לטיפול בסוגיה היא של משרד הבריאות והבהיר כי למשרדו תקציב למימון הסייעות. שר הבריאות כתב לוועדה שהוא כלל לא רואה במשרדו כאמון על הסוגיה אלא כגוף מייעץ בלבד והבהיר כי הוא לא מימן או יממן סייעות. בדיון עצמו עלה כי למעשה במקום בו מעון יום יתנה קבלת פעוט אלרגי בסייעות, לא ניתן יהיה לרשום אותו למעון היום אלא במימון של הוריו הפעוט. הוועדה שבה וקראה למשרדים לפתור את הסוגיה.

מכתבי השרים וסיכום הדיון הוועדה מצ"ב כנספח ז'.

18. במקביל לדיון בוועדה החלו הורים לפעוטות אלרגיים לפנות למשיבים. כך למשל כתבה [REDACTED] בדף הפייסבוק של שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ביום 26.7.17:

"שלוש רב,

אני אמא ל [REDACTED], בת שנתיים. אלרגית ברמת סכנת חיים לחלב. במהלך השנה היתה לנטע סייעת לארוחת הבוקר. התפקיד שלה היה לראות שהיא מקבלת אוכל שונה, לדאוג פיזית שהקטנה השובבה הזו שלא מבינה שזה מסוכן לא תשלח ידיים לצלחת של אחרים, לראות שפעוטות אחרים עם גבינה על הידיים לא נוגעים בה. בסיום הארוחה היא מוציאה את הילדה החוצה לעשרים דקות עד שכל הקבוצות בחדר סיימו לאכול והמטפלות סיימו לשטוף את הרצפה מפירורי קוטג' ולחם עם גבינה.
ממש כך.

את זה מטפלת שצריכה לתת אוכל לעוד 6 פעוטות לא יכולה לעשות. היא גם לא יכולה במקביל לשטוף רצפה ולהוציא את הבת שלי החוצה. אם הבת שלי נוגעת במשהו שנגע בחלב היא פורחת כולה. אם היא מכניסה לפה משהו שנגע בחלב היא מאבדת את הנשימה וטסה לבית חולים. זה כבר קרה לנו. ככה גילינו את זה. לא מאחלת לאף אחד לראות את הבת שלו מתנפחת וכמעט מתה לו בידיים.

אני לא רשמתי אותה לשום מעון בשנה הבאה. אין שום מעון שהסכים להוציא את החלב לגמרי מהתפריט כי התזונאיות לא מרשות. אין שום מעון שהסכים שנרשום אם לא נחתום על טופס משפטי שפוטר אותם מכל אחריות כלשהיא לסיפור הזה. אין שום מנהלת מעון שהסכימה להגיד לי שהיא לוקחת אחריות לדאוג שהבת שלי תחזור כל יום הביתה בחיים!

אני לגמרי מבינה אותם. גם אני בכל ארוחה או בכל טיול לגן שעשועים צמודה אליה בלי לזוז. מה אתה רוצה שנעשה? אני עו"סית שמטפלת באוכלוסיה של דיוור ציבורי בעלי מתחיל התמחות בפסיכיאטריה. ללא סייעת, אחד מאיתנו מפסיק לעבוד החל מה-1/9

זה חובה של המדינה לדאוג לבטחון הבריאותי של הפעוטות שלנו. אשמח לתגובתך, נעה מבורך."

19. עמותת יה"ל, המרכזת את התארגנות ההורים לפעוטות אלרגיים, עמדה כל העת בקשר עם הרשויות כדי לנסות לקדם את הסוגיה. בעקבות פנייתה ועשרות הורים לקליניקה למשפט ומדיניות חינוך, המייצגת בתיק זה, נשלח ביום 3.8.17 מכתב ליועץ המשפטי לממשלה ולמנהלת מחלקת בג"צים בפרקליטות המדינה עם העתק לכלל המשרדים הרלוונטיים מתוך תקווה כי זה ידע להנחותם לפתור את המחלוקת הפנימיות לטובת הפעוטות האלרגיים.

המכתב מצ"ב כנספח ח'.

20. במקביל, נשלחה למשיבים חוות דעת מטעם האיגוד הישראלי לאלרגיה ולאיימונולוגיה קלינית, שם נכתב כדלקמן:

"לפני כחודש התקבלה ההחלטה לבטל את העסקת הסייעות הרפואיות במעונות יום, עבור פעוטות הסובלים מאלרגיה למזון וזאת ללא מתן פתרון חילופי הולם.

לאור זאת אנו מבקשים לשוב ולהדגיש כי פתרון הסייעות איננו הפתרון המיטבי או הרצוי להבטיח את שלומם של פעוטות עם אלרגיה למזון וכי יש לשאוף לפתרון כולל ומערכתי המושתת על הכשרה והנגשה של המעונות באופן שיבטיח את שלומם של הפעוטות האלרגיים במסגרות הללו.

משום שאלו פני הדברים הרי שעמדתנו המקצועית היא, שבכדי להבטיח את שלומם של הפעוטות הסובלים מאלרגיה למזון, יש להשאיר בשנת הלימודים הקרובה את הסייעות ע"פ הנוהל שהיה קיים עד כה ובמקביל להיערך לצורך גיבוש תכנית סדורה ומערך הכשרה שיוכל לתת את המענה המיטבי, הן בתחום המניעה והן בתחום הטיפול במקרה של תגובות למזון בעת שהיית הפעוטות בגנים ובמעונות.

מכתב האיגוד מצ"ב כנספח ט'.

21. מענה לפנייה ניתן מטעמו של שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ביום 16.8.17 ובנו נמסרה החלטתו להאריך את "נוהל הסייעות" עד ליום 31.12.17.

מכתבו של שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מצ"ב כנספח י'.

22. ביום 27.8.17, לאחר שהטיפול בעניין לא התקדם, נשלח מכתב נוסף מטעם העותרים בו התריעו מפני ביטול הסייעות מבלי להטמיע נוהל חדש ולהבטיח חריגים.

המכתב מיום 27.8.17 מצ"ב כנספת י"א.

23. ביום 17.9.17 השיב מנכ"ל משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים לפנייה תוך שימת דגש על הצורך בפתרון מערכתי כולל, כדלקמן:

1. כאמור במכתבנו מיום 15.8.2017, הוחלט, באופן חריג, להמשיך את מימון הסייעות האישיות לפעוטות עם אלרגיה למזון עד ליום 31.12.17, וזאת במטרה למנוע שיבושים בקליטת הפעוטות במעונות בתחילת שנת הפעילות הנוכחית, ועל מנת לאפשר בחינת פתרון קבע לסוגיה.
2. ההחלטה הועברה לכלל הגורמים הרלוונטיים במשרד וברשויות המקומיות, ואלו פועלים ליישומה בשטח.
3. בהתאם לעמדות המקצועיות אשר הוצגו למשרד, ככלל, העמדת סייעות אישיות אינה מהווה הכלי המתאים לטיפול בפעוט הסובל מאלרגיה, וכי יש לנקוט בפתרון מערכתי המושתת על הכשרה מתאימה של צוותי המעונות ויצירת סביבה בטוחה.
4. בהתאם לכך, בימים אלו מתגבשת תכנית להדרכה והשתלמויות לצוותים במעונות יום והמשפחתונים שבפיקוח המשרד לצורך מתן ידע, העלאת המודעות של הצוות החינוכי לכללי התנהלות למניעה, התאמת מזון, והטיפול במקרה של התקף אלרגיה לרבות אופן השימוש במזרק האפיפן. הכשרה זו תתווסף למערך הקיים כיום בנושא, המופעל במעונות באמצעות עמותת יה"ל.
5. כמו כן, בימים אלו הוקם צוות משותף של נציגי משרדנו ומשרד הבריאות, שתפקידו לגבש, בין היתר, את נהלי העבודה הנדרשים לצורך שילוב פעוטות עם אלרגיה במעונות היום ובצהרונים. המשרד יעקוב אחר המלצות הצוות, לצורך בחינת אופן יישומן במעונות היום.
6. בנוסף, המשרד ינחה את מפעילי המעונות לנקוט בכל אמצעי הזהירות הנדרשים לצורך הבטחת שלומם וביטחונם של פעוטות עם אלרגיה במעון.

מכתבו של שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מצ"ב כנספת י"ב.

24. ביום 23.10.17 התכנסה שוב הוועדה לזכויות הילד, ובמסגרת הדיון מסרו נציגי המשרדים כי הם עמלים על פתרון קבע לכלל הפעוטות. יחד עם זאת, בדיון עלה ספק של ממש אם ניתן יהיה להיערך לפתרון מסוג זה בזמן מניח את הדעת. כמו כן, עלה בבירור כי אין בנהל המתגבש פתרון לפעוטות מולטי-אלרגיים ולפעוטות הרגישים לחלב. כך בסיכום הדיון בוועדה:

"בעקבות ההבנה שהפתרון של העסקת סייעות לפעוטות אלרגיים בהיקף של שעתיים ביום אינו מספק ובוודאי אינו מיטבי, החליט מנכ"ל משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים להפסיק את העסקת הסייעות במתכונת זו ב-31 דצמבר 2017, ובמקביל מינה ועדה בינמשרדית בה שותפים, בין היתר, נציגי משרדנו, נציגי משרד הבריאות, נציגי ארגון רופאי האימונולוגיה והאלרגיה ונציגי עמותת יה"ל, במטרה למצוא מתווה שיתן מענה מקיף לסוגיה.

נציגי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים דיווחו על פעילות הוועדה הבינמשרדית: הוועדה מתכנסת באופן אינטנסיבי. לאחר הליכי מכרז נקבע שמד"א יהיה הגוף שיעביר הדרכות בפריסה ארצית לצוותים החינוכיים במעונות – כאשר הראשונים יהיו המעונות בהם משולבים פעוטות עם אלרגיות. ההדרכה תתמקד הן במניעה וביצירת סביבה "נקיה" והן בהדרכה לטיפול בעת התקף. בנוסף, הוועדה בוחנת חלוקת מזרקי אפיפן בכל מעון.

נציגת משרד הבריאות ספרה לוועדה כי מד"א מפתח לומדה שתעסוק במניעה ובטיפול. כמו כן, המשרד מתחיל מהלך של התאמת המזון והוצאת אלרגניים ממנו בתפריטי הצהרונים המסופקים למעונות, גנים וצהרונים באמצעות שירותי קייטרינג.

"

משתתפי הדיון הביעו דאגה שבפרק הזמן שנותר עד לסוף דצמבר 2017, לא יספיק מד"א להכשיר את הצוותים בגנים בהם משולבים פעוטות אלרגיים, ובהכרח לא יספיק להכשיר את כלל הצוותים החינוכיים במעונות בכל הארץ. כמו כן, התכנית אותה יזמה הוועדה הבינמשרדית, לא נותנת מענה לפעוטות מולטי אלרגיים, כך שלפעוטות אלה לא יתייחר הצורך בסייעת צמודה ויהיה צורך בוועדת חריגים שתבחן מקרי קצה.

סוגייה נוספת שעלתה בדיון היא אפלייתם של פעוטות, שלא מתקבלים למעונות בשל היותם אלרגיים למזון.

להלן סיכום הישיבה והחלטות הוועדה:

למשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים:

1. בשל פרק הזמן הקצר שנותר עד לסוף דצמבר 2017, מבקשת הוועדה להיערך למענים למקרה בו לא כל המעונות יספיקו לעבור תהליך זה – עד שכל הצוותים החינוכיים יעברו הכשרה בנושא.
2. הוועדה מבקשת לקיים מתווה ביניים במהלך תהליך ההטמעה, על מנת לוודא שהתכנית פועלת בשטח באופן הנדרש.
3. הוועדה מבקשת שלאחר הטמעה ראשונית של ההדרכה, תועבר הדרכה בנושא במעונות, באופן שוטף, בכל שנה ולא בכל שנתיים, כמקובל היום.
4. הוועדה מבקשת שהמשרד יצא בהנחייה ברורה למוסדות שאין להפלות פעוטות על רקע היותם אלרגיים למזון.
5. הוועדה מבקשת להנגיש את ההדרכה והמידע גם למעונות הפרטיים..."

סיכום הדיון בוועדה מצ"ב כנספת י"ג.

25. משהתברר באופן שאינו משתמע לשני פנים, כי אין כל תאריך יעד לגיבוש הנוהל, כי לא נסגרו כלל הסוגיות המנהליות והתקציביות, כי אין כל סגירה סופית עם מד"א על הדרכות במעונות, כי השלמת ההדרכות תארך למצער חודשים ארוכים, פנו העותרים ביום 26.11.17 במכתב בהול הדורש מהמשיבים את המשך "נוהל הסייעות".

המכתב מצ"ב כנספת י"ד.

26. ביום 27.11.17 התקיים דיון נוסף בוועדה לזכויות הילד. הורים שהשתתפו בדיון הבהירו כי לא יינתן לילדיהם להיכנס למעונות היום ללא סייעת. גם נציגת נעמ"ת, המפעילה חלק ניכר ממעונות היום, הבהירה כי ללא סייעות במקרים המתאימים לא יוכלו לאפשר כניסת פעוטות למעונות. בדיון אף עלה כי התכנית הסדורה אינה מוכנה, כי אין הסכם עם מד"א לקיום הכשרות, כי אין הסדרה להכנסת האפיפן למעונות היום וכי בוודאי אין מענה לפעוטות מולטי-אלרגיים ורגישים לחלב.

פרוטוקול הדיון מצ"ב כנספת ט"ו.

27. ביום 28.11.17 התקבל מענה ממנכ"ל משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, ממנו עולה כי בשלב זה אין כל הסכמות בין המשרדים, טרם התחילו הכשרות ובוודאי אין מענה לפעוטות מולטי-אלרגיים ורגישים לחלב. כך בדברי מנכ"ל המשרד:

1. בימים אלה פועלת וועדה בין-משרדית בראשות משרד הבריאות ובשיתוף נציגי משרדנו, לטיפול והסדרת הנושא. לאור עבודת הוועדה והמלצותיה הצפויות להתקבל במהלך החודש הקרוב, יתקיים דיון דחוף בנושא בין מנכ"לי שני המשרדים.
2. במקביל, אנו משקיעים משאבים ומאמצים רבים בקידום מהיר של תכנית לביצוע הכשרות רחבות בפריסה ארצית שתעסוק הן בהיבטי טיפול במקרים של התפרצות האלרגיה והן בהיבטים של יצירת מעון נקי מאלרגנים, היינו מניעה והתאמת מזון. ההיערכות לביצוע ההכשרות נמצאת בשלבי סיום וכבר בימים הקרובים צפויים להתחיל בהכשרות.
3. לעמדת גורמי המקצוע במשרד, הפתרון של סייעת למשך שעתיים ביום אינו הפתרון הנכון והיעיל, ויש לפעול למענה מתאים יותר. כמו כן, אנו סבורים כי אחרי נקיטת כל הפעולות לביצוע הכשרות וליצירת מעונות נקיים מאלרגנים, היקף הבעיה יהיה נמוך יותר.
4. כאמור לעיל, גורמי המקצוע מטעם שני המשרדים שוקדים על מציאת פתרון אחראי וראוי, לטובתם של הילדים האלרגיים במעונות היום ויש לאפשר להם להמשיך ולפעול בהתאם.

מענה מנכ"ל משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מצ"ב כנספח ט"ז.

28. בנסיבות האמורות לעיל נערכו העותרים להגשת עתירה לבית המשפט הנכבד, אך בסמוך להגשתה עודכן הח"מ מפי ב"כ המדינה במחלקת בג"צים כי צפוי להינתן מענה לפתרון הסוגיה, ואכן סמוך לאחר מכן נמסרה הודעה כי הנוהל יימשך עד לספטמבר 2018.

29. ביום 1.1.18 רועננו נהלי הפעלה למעונות יום, במסגרתם **נקבע בסעיף י"א כי אין הסדר מימון ביחס לסייעות צמודות הנדרשות לפעוטות אלרגיים, וככל שההורים יהיו מעוניינים בשהיית הילד במעון – יהיה עליהם לשאת בעלויות העסקת סייעת צמודה**. דהיינו: הוראות הנוהל מאפשרות מצב שבו מעונות יום יוכלו להחליט שלא לקבל פעוטות אלרגיים אם יגיעו למסקנה שאינם יכולים לטפל בפעוט. המעונות אף יוכלו להתנות את הרישום בתשלום של ההורים עבור סייעת לכלל שעות היום, כפי שעולה במפורש מההוראות עצמן:

"אם קבע הרופא כי נדרשת תמיכה כלשהי לילד כתנאי לשהותו במעון יש לפרט מהות התמיכה הנדרשת- ועל המעון יהיה לבצע הנדרש על מנת לספק תמיכה זו . אם קבע הרופא כי נדרשת סייעת אישית צמודה- על המעון להבהיר להורים כי נכון להיום אין הסדר מימון ביחס לעלות העסקתה של סייעת אישית- כאמור, וככל שההורים יהיו מעוניינים בשהיית הילד במעון יהיה עליהם לשאת בעלויות העסקתה. יש לציין כי ההורים יכולים לפנות ללשכה לשירותים חברתיים ולבקש את בחינת זכאותו של ילדם לסייעת אישית בוועדת השילוב המתקיימת במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים". (ראו נספח א')

30. בעקבות פרסום הנוהל שלחה הקליניקה מכתב למשיבים בו היא מתריעה על האפליה המובנית בו וביקשה תיקונו באופן מיידי.

מכתב הקליניקה מיום 21.2.18 מצ"ב כנספח י"ז.

31. ביום 27.2.18 פורסם מסמך מפורט ובו המלצות צוות בין משרדי בו ישבו גורמי המקצוע הבכירים במשרדי הבריאות והרווחה להערכות מעונות היום והצהרונים (ראו **נספח ב' לעתירה**), המלצות אלו היוו סיכום לדיונים המקצועיים שנארכו חודשים ארוכים בין גורמי המקצוע בשני משרדי הממשלה הרלוונטיים (משרד הבריאות ומשרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים) הכולל את ההמלצות הבאות:

- א. **הדרכה והעלאת מודעות לכלל הצוות.**
- ב. **התאמת סביבה לסביבה בטוחה יותר** – לרבות הרחקה פיזית של אלרגניים, הפרדה במקום ובזמן של אכילה מפעילות אחרת, התאמת המזון המוגן, הקפדה על כללי היגיינה למניעת חשיפה, שילוט מותאם.
- ג. **היערכות למתן מענה בעת חשיפה** – הצטיידות כללית במזרקי אפיפן בתוקף בכל המסגרות בהם מטופלים פעוטות, הצטיידות ב-2 מזרקי אפיפן (אחד קרוב לילד, ואחד במקום מרכזי ונגיש) עבור כל ילד עם אלרגיה מוכרת, הכנת תכנית פעולה אישית עבור כל ילד עם אלרגיה ידועה, הדרכה ותרגול מעשי עבור כלל הצוות המטפל בילד.

32. בסיכום ההמלצות המפורטות נקבע כי גם אם ההמלצות יאומצו במלואן ידרשו חריגים המחייבים **תגבור כוח אדם למצער בחלק מיום הלימודים – דהיינו תגבור סייעות**, להלן (ראו פרק ז' למסמך ההמלצות):

1. ההמלצה היא למתן מענה מסגרותי ולא פרטני.
2. במקרים בהם לא ניתן להרחיק את האלרגן מהמסגרת, בכדי לשלב את הפעוטות בצורה מיטבית יש מקום לשקול תגבור הצוות לשעות טיפול כיתתי נוספות סביב הכנת הארוחה והגשתו (דוגמת כתות עם תינוקות ופעוטות עם רגישות לחלב).
3. יש מקום לשקול תגבור הצוות לשעות טיפול כיתתי נוספות גם כאשר שוהים יותר מ-3 תינוקות ופעוטות עם רגישות למזונות באותה כיתה.
4. יעוץ תזונאי מקצועי חיוני להבטיח תפריט מזין אך בטוח במעון. המלצה זו קריטית במקרים בה יש ילד אלרגי לחלב או קיימים פעוטות עם אלרגיות למספר מרכיבי מזון במסגרת.

33. העותרת 1 עמדה מאז פרסום המלצות אלו במעקב צמוד אחר ההתפתחויות בעניין וההיערכות לשנת הלימודים הקרובה. ביום 5.3.18 פרסמה העותרת 1 מסמך אשר מצביע על הקשיים בהיערכות לשנת הלימודים תשע"ט ובכללם:

- א. לא הוצא מסמך הנחיות מפורט לכלל מעונות היום.
- ב. רק 10% מהמעונות עברו הדרכות על ידי מד"א (שנקבעה כאחראית להעברת הדרכות לצוותים).
- ג. אין תכנית הדרכות סדורה.
- ד. לא נשלח מסמך הנחיות המפרט את אחריות המעון לטיפול בפעוטות אלרגיים, לא בשלב המניעה ולא בשלב הטיפול אחרי התקף.
- ה. לא נשלח מסמך הנחיות להכנת אוכל מותאם לפעוטות אלרגיים.
- ו. לא נשלחו הנחיות להוצאת אלרגנים (אותם ניתן להוציא) בגנים בהם יש פעוטות אלרגיים לאלרגנים אלו.
- ז. לא ניתנו כל הנחיות בדבר שילוט.
- ח. **לא ניתנו כל הנחיות לגבי הצורך בסייעות במקרים חריגים (פעוטות מולטי-אלרגיים ואלרגיים לחלב).**

מסמך העותרת 1 ממרס 2018 מצ"ב כנספח י"ח.

34. בדיון שנערך בוועדה לזכויות הילד במאי 2018 נטען על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים כי הועברו הדרכות על ידי מד"א ל-650 מעונות יום מתוך כ-4,000 מעונות יום מפוקחים (ללא כל הסדרה למעונות הלא-מפוקחים). גם הדרכות אלו לא כללו את כלל רכיבי המלצות תכנית משרד הבריאות לרבות מתן הנחיות ברורות להוצאת אלרגיים ותגבור כוח אדם במקרים חריגים.

סיכום הדיון של הוועדה לזכויות הילד מיום 7.5.18 מצ"ב כנספח י"ט.

35. מבדיקות רציפות אותן מקיימת עמותת יה"ל, ההערכה היא כי נכון ליום הגשת העתירה כ-800 מעונות יום עברו את אותן הדרכות חלקיות, בעוד יתר המלצות משרד הבריאות לא קודמו כלל. דהיינו: **אין הנחיות ברורות בדבר הוצאת אלרגיים ממעונות יום, אין הנחיות לגבי הכנת תפריט מותאם, אין הנחיות לשמירה סביבתית ואין כל פתרון למקרים חריגים (בעיקר מולטי-אלרגיים ואלרגיים לחלב). לצד זאת, אין מערך פיקוח המבטיח קבלת פעוטות אלרגיים למעונות היום ושמירת סביבה בטוחה עבורם.**

36. בהעדר נהלים ברורים והערכות לא ראויה של מעונות היום לקליטת פעוטות אלרגיים, שלחה הקליניקה מכתב למנכ"ל משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, מנהלת מחלקת בג"צים והיועץ המשפטי לממשלה בעניין ביום 5.6.18, במסגרתו דרשו את המבוקש בעתירה דן לצד המשך "נוהל הסייעות" עד להשלמת המהלכים הכוללים.

המכתב מיום 5.6.18 מצ"ב כנספח כ'.

37. ביום 5.7.18 פורסם חוזר מנכ"ל חדש המאריך שוב את "נוהל הסייעות" בשנה. עם זאת, המשיבים לא תיקנו את הנוהל המתיר למעונות יום לחייב הורים לממן סייעת לילדים ולא קידמו תכנית פעולה המבטיחה מימוש מלא של המלצות משרד הבריאות.

חוזר המנכ"ל מצ"ב כנספח כ"א.

38. במצב דברים זה, שלח הח"מ מכתב נוסף ביום 12.7.18 הדורש הבהרות מהמשיבים הן לגבי תכנית הפעולה והתאמתה להמלצות משרד הבריאות והן לגבי נוהל הפעלת מעונות היום כדלקמן:

"...כפי שכתבנו במכתבינו הקודמים, עיון בהוראות הנוהל מבהיר כי על אף הצהרות המשרד נמנעת האפשרות מפעוטות אלרגיים להשתלב כיתר פעוטות ישראל במעונות היום. הנוהל מאפשר מצב בו מעונות יום יוכלו שלא לקבל פעוטות אלרגיים במקום בו קיימת חוות דעת רפואית פרטנית הקובעת

כי נדרש סיוע מעבר לזה הניתן על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (אם ניתן) במימון ההורים. דהיינו: הארכת "נוהל הסייעות" שלעצמה אינה מונעת מקרים בהם כניסת פעוטות אלרגיים רבים ובפרט פעוטות מולטי אלרגיים או כאלו הרגישים לחלב, למעונות יום תותנה בתשלום של ההורים עבור סייעת לכלל שעות היום או לחלקן.

נוהל זה מוביל להפליה ברורה על רקע מוגבלות, להפליה על רקע סוציאקונומי ומנוגד לצו הפיקוח על מחירי מצרכים מעונות ושירותים (מחירים מרביים במעונות יום ומשפחתונים).

לצד זאת, מדיניות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים כיום אינה עולה בקנה אחד עם מסמך ההמלצות מטעם משרד הבריאות מיום 27.2.18. הנוהל כלל את המרכיבים הבאים:

- א. הדרכה והעלאת מודעות לכלל הצוות.
- ב. התאמת סביבה לסביבה בטוחה יותר – לרבות הרחקה פיזית של אלרגניים, הפרדה במקום ובזמן של אכילה מפעילות אחרת, התאמת התפריט, הקפדה על כללי היגיינה למניעת חשיפה, שילוט מותאם.
- ג. היערכות למתן מענה בעת חשיפה – הצטיידות כללית במזרקי אפיפן בתוקף בכל המסגרות בהם מטופלים ילדים, הצטיידות ב-2 מזרקי אפיפן (אחד קרוב לילד, ואחד במקום מרכזי נגיש) עבור כל ילד עם אלרגיה מוכרת, הכנת תכנית פעולה אישית עבור כל ילד עם אלרגיה ידועה, הדרכה ותרגול מעשי עבור כלל הצוות המטפל בילד.
- ד. תגבור כוח אדם למצער בחלק מיום הלימודים במקרים חריגים בהם לא ניתן להרחיק את האלרגן מהמסגרת (מולטי אלרגיים, אלרגיים לחלב ומקרים חריגים נוספים) ובהם שוהים במסגרת מספר ילדים אלרגיים. ראו פרק ז' למסמך ההמלצות).

...במסגרת מעקב עמותת י.ה.ל אחר פעולות המשרד והדיונים שהתקיימו בוועדה למען זכויות הילד בכנסת, עולה כי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים אינו פועל לממש את כלל ההמלצות ובכללן מתן הנחיות מפורשות להוצאת אלרגניים, לקביעת תפריט מותאם על ידי תזונאית, לשילוט וכו'. בנוסף לא נקבעו כל הסדרים לתגבור כוח האדם במעונות יום במקרים החריגים עליהם הצביע משרד הבריאות.

לאור האמור לעיל, ובהעדר מענה למכתבנו הקודם, נבקש מענה מפורט תוך עד ליום 19.7.18 בנוגע לשתי הסוגיות המרכזיות במכתב זה טרם נשקול צעדינו המשפטיים. נראה כי הערכות מלאה בהתאם להוראות משרד הבריאות יוכלו לחסוך שינויי החלטות ברגע האחרון גם בשנת הלימודים הבאה".

המכתב מצ"ב כנספת כ"ב

39. ביום 19.8.18 התקבל מענה הדוחה את טענות העותרים מבלי שניתן להם מענה של ממש. בנסיבות אלו מוגשת העתירה דנן.

מכתב המענה מצ"ב כנספת כ"ג

הדרת פעוטות אלרגיים ממעונות יום – כבר היום

40. העדרם של נהלים ברורים, אי הערכות מעונות היום השונים, הסרבול בהליכי הקבלה והידיעה כי לא מובטחת התאמה של תפריט הגן, כמו גם, הסיוע במעונות לפעוטות אלרגיים מובילים לכך כי מלכתחילה הורים רבים נאלצים לוותר מראש על הניסיון לרשום את ילדם למעון מפוקח ונאלצים להשאיר את הילד בבית עד שלב חינוך חובה או להעבירו למעון פרטי לא מפוקח, ככל שנמצא כזה ויש בידי ההורים לשלם עבורו.

41. במספר לא מועט של מקרים שטופלו על ידי עמותת יה"ל ועל ידי הח"מ גם משפחות אשר התקבלו למעונות היום נתקלו בקשיים מהותיים בקליטת הילדים שהובילו לסיכון הילדים ואף להדרתם באופן חלקי או מלא ממעון היום.

42. יליד נובמבר 2016, אלרגי לחלב ברמת מסכנת חיים וסובל מעיכוב התפתחותי בריאותי. נרשם השנה (תשע"ט) למעון ויצ"ו. בתחילת השנה אושרו שעותיים סייעת ביום בשל האלרגיה ממנה הוא סובל (בינתיים קיבל אישור לשעותיים נוספות בשל הקשיים ההתפתחותיים).

בתחילת השנה עבר הצוות הדרכה לטיפול במצבים אלרגיים ביוזמת ההורים. במקביל סוכם כי נוכח האישור לשעותיים סיוע בלבד ביום תשהה אימו של עימו ביתר שעות היום נוכח הפיקוח לו הוא נדרש.

ביום 12.9.18 יצא בשעות הבוקר לחצר עם צוות המעון. כאשר שבו למעון מסרה הגננת לאימו של שאין צורך שהיא תכנס לכיתה מכיוון שהיא שומרת על הילד. בעקבות הנחיות הגננת נשארה האם במסדרון. בזמן החלפת חיתול ברח למטפלת, מצא בקבוק חלב שהיה מונח על מדף נמוך סמוך ושתה ממנו 20 מ"ג. נכנס להתקף אלרגיה, התנפח, הוציא קצף מהפה והחל להקיא.

הגננת שלא שהתה בקרבתו קודם לכן, התקרבה למקום וראתה את עם הבקבוק לידו. הגננת רצה לכיוון האם שהמתינה במסדרון. המטפלות שהיו במקום החלו לצעוק, לא הוציאו את המזרק ולא פעלו להזעקת אמבולנס. מנהלת המעון לקחה לידיה את הקופסה עם המזרק והותירה אותה סגורה. צעקות הצוות והחשש לשלום בנה הכניסו את האם למצב של הלם מוחלט.

בסיוע חבר שהיה קרוב למעון הובהל לבית החולים שם עבר שתי החיאות ושהה כ-6 שעות בחדר טראומה. לשמחתנו ניצלו חייו ולאחר לילה תחת השגחה רפואית צמודה אף שוחרר לביתו.

לאחר האירוע, מסרבת הנהלת המעון לקבל את [REDACTED] למעון מבלי לחתום על מסמך שהם מסירים כל אחריות מהצוות לשלמו של [REDACTED] וכי על המשפחה לשאת בעלות שעות סיוע נוספות. כמו כן, חל אסור על [REDACTED] להיכנס בשעת ארוחת הבוקר למעון ועליו לצאת טרם ארוחת צהריים.

תצהיר מאביו של [REDACTED] מצ"ב והטופס עליו נדרשו לחתום ההורים מצ"ב ומסומן **נספח כ"ד**

43. הטפסים עליהם נדרשו לחתום הוריו של [REDACTED] אינם חריגים ולמעשה מהווים סטנדרט במעונות היום של ויצ"ו. כך גם במקרה של [REDACTED], בן שנה וחודש, המאובחן כאלרגי לשומשום, טחינה ובוטנים ברמה מסכנת חיים, מקבל גם הוא סיוע בן שעתיים משרד הרווחה. עם זאת, כיתת המעון של [REDACTED] נמצאת כחלק ממתחם של 4 מעונות [REDACTED] שעל רובן אין על הגבלות על כניסת מזונות מסכנים [REDACTED] (למשל במבה) כך [REDACTED] עלול להיות חשוף לאלרגנים אסורים. לא זו אף זו, מנהלת המעון הבהירה להוריו של [REDACTED] כי התפריט בכיתת המעון לא יותאם [REDACTED] בחלק ניכר מהארוחות.

הנהלת המעון דורשת מהוריו של [REDACTED] לחתום על מסמך (בהמשך להבהרות בעל פה) לפיו המעון לא ערוך לקליטת ילד אלרגי, כי ההורים אחרים לשמירה על [REDACTED] במהלך שעות היום, לרבות במימון סייעת צמודה. תנאים אלו הינם תנאי להישארותו של [REDACTED] במעון. במועד הגשת העתירה הבהיר המעון כי על ההורים להוציא את [REDACTED] בשעה 16:00 ולא ב-16:30 מהמעון כי בשעות אלו אין סייעת.

תצהירה של [REDACTED], אימו של [REDACTED] הטפסים עליהם נדרשו ההורים לחתום מצ"ב כנספח

כ"ה

44. [REDACTED], פעוט בן שנתיים, אלרגי לחלב ברמה מסכנת חיים, התקבל בשנת הלימודים תשע"ח למעון מפקח [REDACTED]. [REDACTED] קיבל הקצאה לסייעת צמודה למשך שעתיים יומיות. עם זאת, מעון נופי ים סירב להמשיך את שהייתו במעון בטענה כי ההורים נדרשים לממן סייעת צמודה למשך כל שעות היום וזאת בתמיכת משרד הרווחה. משכך, נאלצו הוריו של [REDACTED] לשלם עבורו שכר לימוד גבוה בגן פרטי לא מפקח.

מכתב ששלחה הקליניקה בעניינו של [REDACTED] ומענה שנשלח מטעם מפקחת משרד הרווחה

מצ"ב כנספח כ"ו

45. [REDACTED], בת השנה התקבלה למעון נעמית [REDACTED]. במהלך חודש יוני גילו הוריה כי לילדה יש אלרגיה מסכנת חיים לשומשום וטחינה. בעקבות הגילוי, פנו ההורים למנהלי הגן ולמפקחת ודיווחו על האלרגיה. מפקחת הגן ומנהלי הגן טענו כי על ההורים לחתום על מסמך לפיו במקרה של אלרגיה, על ההורים חלה האחריות להגיע לגן תוך 5 דקות

ועל כך שהאחריות לפינוי הילדה לבי"ח ותשלום האמבולנס במצב של סכנת חיים יהיה באחריותם. בעקבות כך נאלצו הוריה של [REDACTED] לרשום אותה לגן פרטי ולא מפוקח.

46. [REDACTED] שהה במעון יום מפוקח ביישוב [REDACTED] עד לשנה הנוכחית. [REDACTED] אלרגי לביצים ובוטנים ברמה מסכנת חיים. [REDACTED] קיבל תקצוב לסייעת לשעתיים ביום. בתחילה דרש המעון כי ההורים יממנו סייעת לכל שעות היום אך לאחר שיג ושיח הסתפקו בתוספת לתקצוב הניתן לזמן הארוחות עליה חייבו את ההורים בסך של 300 ₪ ביום.

תצהיר של [REDACTED], אימו של [REDACTED] מצ"ב כנספח כ"ז

47. [REDACTED], מולטי אלרגי (חלב, ביצים, דגים ואגוזים) ברמה מסכנת חיים רשום למעון המפוקח [REDACTED]. מנהלת המעון הבהירה לא אחת כי היא טעתה שאפשרה ל[REDACTED] להכנס למעון ושאינה יכולה לדאוג לשלומו. מנהלת המעון מתנה כיום את הסכמתה לכניסת [REDACTED] למעון בחתימת ההורים על מסמך (שאינו בהתאם להנחיות משרד הרווחה) המסיר אחריות מוחלטת של המעון ממניעת חשיפה מסוכנת של מנדי למוצרים אלרגיים.

למיטב ידיעת ההורים הצוות לא עבר הדרכה מסודרת לטיפול במצב אלרגי, אין הנחיות ברורות דיין כדי לשמור על [REDACTED] ממניעת חשיפה ולא נתלו שלטי אזהרה ברורים שיבטיחו את שלומו.

תצהיר של [REDACTED] מצ"ב כנספח כ"ח

48. [REDACTED], אימא יחידנית לילדה הסובלת מאלרגיה חריפה לחלב ברמה מסכנת חיים, מצהירה כי קבלתה למעון היום של נעמ"ת [REDACTED] נמנעה בשנת הלימודים תשע"ז לאחר שגילו שהילדה אלרגית. לאחר שהאם עמדה על קבלתה למעון, הותנתה הקבלה בגיוס סייעת. השהייה במעון היום בשנים תשע"ז-תשע"ח לוותה בקשיים רבים ובכללם העברה לכיתות עם ילדים גדולים, בידוד בארוחות ועוד.

תצהיר של [REDACTED] מצ"ב כנספח כ"ט

49. [REDACTED], ילד אלרגי לחלב ברמה מסכנת חיים, שהה בשנים תשע"ז-תשע"ח במעון ויצ"ו. אימו מתארת כי הצוות במעון לא היה מיומן בדאגה ליונתן ולולא הייתה לו סייעת צמודה היה מגיע בשגרה למצבים מסכני חיים.

תצהיר של [REDACTED] מצ"ב כנספח ל'

נימוקי העתירה :

50. מדיניות המשיבים, כפי שהתגבשה בשנה האחרונה, ביחס לפעוטות אלרגיים כוללת את הרכיבים הבאים :

- א. **קידום תכנית "הדרכות" רזה** למעונות יום אשר אינה כוללת את כלל ההנחיות המקצועיות של משרד הבריאות, ובעיקר **ללא מתן הנחיות מפורשות לגבי הגנה סביבתית** (הוצאת אלרגנים ממעונות יום, בניית תפריטים מותאמים, הנחיות בדבר שילוט, כללים להתנהלות במעון בו שוהה ילד אלרגי וכו')
- ב. **אפשרות להוספת כוח אדם לשעתיים ביום** בלבד במקרים חריגים **בשנת הלימודים תשע"ט**.
- ג. עיגון בנוהל של האפשרות של מעון יום **להתנות את הרישום אליו בחיוב ההורים לממן סייעת מכספם הפרטי**.
- ד. **הפסקת תקצוב סייעות לפעוטות אלרגיים במקרים חריגים בהם פעוטות נמצאים במצבי סיכון חיים (בעיקר פעוטות מולטי-אלרגיים ואלרגיים לחלב, שבעניינם אין אפשרות להוציא את האלרגנים מהמעונות) עם סיום הדרכות מד"א במעונות וללא קביעת חריגים**.

51. בתמצית יטענו העותרים כי מדיניות זו תוביל להדרת פעוטות אלרגיים ממעונות היום המפוקחים על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים והמסובסדים על ידי המדינה, תוך הפליה בין פעוטות אלרגיים להורים בעלי ממון לכאלה שאינם. כמו כן, יטען כי האפשרות לגביית תשלום מהורים עבור סייעת כתנאי לרישום למעון מנוגדת להוראות הדין גם לאור הוראות צו הפיקוח על המחירים והשירותים. לבסוף, יטען כי מדיניות המשיבים סובלת מחוסר סבירות קיצוני באשר היא אינה עולה בקנה אחד עם המלצות הגופים המקצועיים במשרד הבריאות על דעת גורמי המקצוע במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ומשכך מובילה לסיכון של כלל הפעוטות האלרגיים ובעיקר אותם פעוטות במצבים מסכני חיים.

א. הפליה על רקע מוגבלות

52. מטרת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998 (להלן: **"חוק שוויון זכויות"**) כפי שמופיעה בחוק היא :

"...להגן על כבודו וחירותו של אדם עם מוגבלות, ולעגן את זכותו להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים, וכן לתת מענה הולם לצרכיו המיוחדים באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד, תוך מיצוי מלוא יכולתו".

53. סעיף 6(א)(2) לחוק שוויון זכויות קובע כי מימוש זכויות ומתן שירותים לאדם עם מוגבלות ייעשו "במסגרת השירותים הניתנים והמיועדים לכלל הציבור, תוך ביצוע ההתאמות הנדרשות בנסיבות הענין"; סעיף 19(א)(3) לאותו חוק אוסר על נותן שירות ציבורי להעניק לאדם מחמת מוגבלותו שירות נחות בטיבו ובתנאיו מזה שניתן דרך כלל.

54. בהתאם לסעיף 19 לחוק זה, מעון יום לפעוטות בגיל הרך, הוא שירות ציבורי, שכן מדובר בשירות המוצע לכלל הציבור, ובעל אופי של שירות חינוך ורווחה. פעוט עם אלרגיה חמורה ומסכנת חיים נחשב אדם עם מוגבלות, כהגדרתו בחוק, בשל לקותו הבריאותית המגבילה את תפקודו בתחומי החיים השונים. משכך, מגן החוק על זכותם של פעוטות אלו להשתתף באופן שוויוני במעון, תוך ביצוע ההתאמות הנדרשות, מבלי להיות מופלים לרעה ביחס לפעוטות האחרים בני גילם.

55. הוראות חוק שוויון הזכויות משתלבות עם פסיקה ענפה המבכרת את עקרון השוויון כעקרון על במשפט הישראלי. הפליית הפעוטות האלרגיים היכולה להוביל להדרה מלאה או חלקית של פעוטות ממעונות יום, מגיעה לכדי פגיעה בעקרון החוקתי של כבוד האדם (לעניין ניתוח עקרון השוויון כחלק מכבוד האדם במסגרת ראו למשל בג"ץ 6427/02 התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' הכנסת, פ"ד סא(1) 619, פסקה 24 לפסק הדין של הנשיא ברק (2006). כשם שאין חולק כי מניעת כניסה לקורס טיס מאישה רק בשל מינה מהווה פגיעה בשוויון הנכללת בזכות החוקתית לכבוד האדם (בג"ץ 4541/94 אליס מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט(4) 094 (1995)), אזי הדרת פעוט אלרגי ממעון יום (באופן ישיר או על דרך של אי-הנגשה מתאימה) רק בשל מוגבלותו הינה פגיעה בשוויון המגיעה לכדי פגיעה בכבוד האדם.

56. איסור הפליית הפעוטות האלרגיים מתחייב גם מכוח [האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אנשים עם מוגבלויות](#) שישראל צד לה ושאושררה על ידה בשנת 2012. סעיף 7 לאמנה עוסק בילדים עם מוגבלויות ומחייב את המדינות לנקוט "את כל האמצעים הדרושים כדי להבטיח לילדים עם מוגבלויות הנאה מלאה ושווה מכל זכויות האדם וחירויות היסוד, בשוויון עם ילדים אחרים"; סעיף 9 שעניינו נגישות מחייב את המדינות לנקוט "אמצעים הולמים... כדי להבטיח לאנשים עם מוגבלויות גישה לסביבה הפיזית... ולמתקנים ושירותים אחרים הפתוחים או ניתנים לציבור... בשוויון עם אחרים", לרבות סילוק מכשולים, וזאת "על מנת לאפשר לאנשים עם מוגבלויות לחיות בצורה עצמאית ולהשתתף באופן מלא בכל היבטי החיים"; סעיף 24 שנושאו חינוך מחייב את המדינות להבטיח כי אנשים עם מוגבלויות לא יודרו ממערכת החינוך עקב מוגבלותם ולספק התאמה סבירה לפי צרכי הפרט.

57. הפליית הפעוטות האלרגיים נובעת מהחסמים המונעים קליטתם במעונות אלה. החל מיכולתו של מעון יום לחייב הורים לפעוט האלרגי לממן סייעת בשווי של אלפי שקלים בחודש, באי קיום הנחיות משרד הבריאות באופן מלא לרבות העדר הנחיות ברורות בדבר התאמת

הסביבה לקליטתם (הוצאת אלרגנים, בניית תפריט ובאי מתן מענה של קבע במקרים חריגים).

58. חסמים אלה מונעים הלכה למעשה כניסה באופן מלא או חלקי של פעוטות אלרגיים למעונות היום. המניעה יכולה להיות ישירה על ידי מעונות היום עצמם או עקיפה במקומות בהם הורים ימנעו מלהכניס את ילדיהם למעון בו נשקפת לילדם סכנת חיים או במקום בו הם נדרשים לשאת בעלויות כבדות ההופכות את רישום הילד למעון לבלתי אפשרי או למצער בלתי משתלם כלכלית.

59. ההפליה דנן פוגעת ישירות הן בפעוטות עצמם שאינם יכולים להשתתף בשירות הציבורי הניתן לכלל תלמידי ישראל, במיוחד לאור חשיבות קבלת חינוך כבר בגיל הצעיר, והן במשפחותיהם מהם נמנעת האפשרות להתפרנס כראוי. פגיעה זו קשה במיוחד כשמדובר בהורים יחידניים ובנשים למשפחות "זוגיות". הנשים הן הראשונות לוותר על יכולתן להתפרנס, בין היתר בשל מבנה שוק העבודה הישראלי המתגמל גברים ביחס לנשים ובשל "חלוקת התפקידים המסורתית" (ראו נויה רימלט "אמא טובה, אמא רעה, אמא לא רלוונטית" משפטים לט 596, ה"ש 75 (התש"ע)).

60. כפי שהדגמנו במקרים הפרטניים שצוינו לעיל, החשש המדובר אינו תיאורטי אלא מתרחש במציאות הקיימת כבר כיום. מדיניות המשיבים הובילה לסכנת חיים של ממש, לצד הדרה דה פקטו של פעוטות אלרגיים מחלק מהמעונות באופן מלא או חלקי.

61. המסמכים עליהם מחתימים את ילדי מעונות ויצ"ו (ראו בנספחים כ"ד, כ"ה) ובמקרים נוספים מצביעים על הסרת אחריות כוללת, בריאותית וכספית, מכתפי המשיבים והעברתה לכתפי ההורים.

62. נוהל הפעלת המעונות מבהיר כי המשיבים עצמם מודעים לכך שהמדיניות אותה הם מובילים לא תבטיח כניסת פעוטות אלרגיים למעונות היום, באשר הוראותיו קובעות מפורשות כי יתקיימו מקרים בהם ההורים ידרשו לממן סייעת לילדם כדי להבטיח את שלומו. הוראה זו שומטת את הקרקע תחת טענות המשיבים בדבר היעדר הפליה בשילוב במעונות יום. אילו סברו המשיבים כי המדיניות אותה הם מקדמים מספקת הגנה לפעוטות האלרגיים, ודאי לא היו מאפשרים, ובטח שלא מחייבים החזקת סייעות (במימון ההורים) במקרים פרטניים. דהיינו: לו היו סבורים המשיבים כי המדיניות שאותה הם מקדמים מבטיחה סביבה בטוחה לפעוטות האלרגיים, אזי מדוע נדרשת נוכחות סייעת?

63. הדברים יקבלו משנה תוקף החל מתום השנה הנוכחית באשר החלטת המשיבים להפסיק את נוהל "הסייעות" מבלי לתקצב תגבור כוח אדם כנדרש בהמלצות הגורמים המקצועיים, תמנע שילוב של מאות פעוטות אלרגיים באופן מוחלט במעונות היום.

64. העותרים מבהירים כי באותם מקרים בהם לא ניתן להרחיק את המזון האלרגי (אלרגיים לחלב, מולטי אלרגיים) סייעת לשעתיים אינה יכולה להספיק בפני עצמה, באשר התעסקות באוכל אינה מתוחמת לזמנים מדויקים בהכרח ונדרשת הקפדה לאורך כל שעות הפעילות.

65. החלטת המשיבים שלא לאמץ ולקדם באופן מלא את המלצות הגורמים המקצועיים, לרבות התאמה סביבתית מלאה, אינה נהירה, באשר הוצאת הנחיות התואמות את המלצות אינה מעלה קושי של ממש.

66. בכל הנוגע להמלצה בדבר תגבור כוח אדם במקרים חריגים וקיומו של מערך פיקוח ראוי, נראה כי הקושי היחידי ביישומה הוא תקציבי (תקציב שהוקצה, לפחות ברובו, בשנים האחרונות וממילא נראה כי אינו גבוה במיוחד). בנסיבות אלו, על השיקול הכלכלי, ככל שייטען, להידחות לאור הפגיעה הקשה בשוויון. חברה המבקשת לייצר שוויון לאנשים עם מוגבלות מחויבת בהשקעת תקציבים להתאמת הסביבה באופן שתהיה נגישה לכלל האוכלוסייה. משכך, המדינה נדרשת להבטיח, גם בהשקעה כספית מסוימת, כי מעונות היום אשר נועדו לכלל הציבור יותאמו לכלל הפעוטות, לרבות אלו בעלי מוגבלות.

67. בהקשר זה נאמר בבג"ץ 7081/93 שחר בוצר נ' מועצה מקומית מכבים-רעות, פ"ד נ(1) 019 (1996):

"הבטחת שוויון ההזדמנויות לנכה עולה כסף. חברה האמונה על ברכי כבוד האדם, החירות והשוויון מוכנה לשלם את המחיר הנדרש".

68. ד"ר שגית מור, במאמרה "משפט נגיש לכל: הזכות לנגישות ונגישות למשפט – ביקורת מוגבלות" טוענת בצדק רב:

"מימוש הזכות לנגישות מצריך עיצוב מחדש של הסביבה, ולכן מחייב הכרה בהיבטים חברתיים והחיוביים שלה. בהיבט החברתי-הקיהלתני – זוהי זכות המבקשת לאפשר לאנשים עם מוגבלויות חלק פעיל בחיים האזרחיים והציבוריים, להשתייך לקהילה, ליהנות מהאפשרויות שכלל האנשים בחברה נהנים מהן ולהשתלב באינטרקציות אישיות וחברתיות בעלות ערך. בהיבט החברתי-החיובי – על מנת שאנשים עם מוגבלויות יוכלו לקחת חלק פעיל בפעילות זו, על המדינה להשקיע משאבים... למעשה, אי אפשר לדבר על נגישות בלא השקעת משאבים ניכרת הן בהיבטים התכנוניים והן בהיבטים של אכיפה ויישום. על אלו נוסף גם היבט חברתי-כלכלי – ככל שהחברה נגישה יותר, כן מצטמצמת השפעת הפערים הכלכליים על יכולת מימוש הזכויות של החברים בה". (חוקים ח 15, 31 (2016)).

69. לסיכום פרק זה, אין חולק כי מדיניות המשיבים מפלה באופן חמור בין פעוטות אלרגיים ומשפחותיהם ליתר הפעוטות על רקע מוגבלותם ולכן דינה ביטול.

ב. גביית תשלום עבור סייעות הינה שלא כדין ונעשית בחוסר סמכות

70. לצד ההפליה על רקע מוגבלות, נוהל פיקוח המעונות המתנה, ולו בחלק מהמקרים, את כניסת הפעוטות האלרגיים במימון של סייעת באופן עצמאי, מפלה את הפעוטות ומשפחותיהם על רקע סוציו-אקונומי וזאת בניגוד להוראות הדין המפורשות.

71. **סעיף 6 לחוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים התשנ"ו-1996** מגדיר את המקרים בהם רשאים השרים הממונים על ביצועו להטיל פיקוח מחירים על שירות ציבורי. פיקוח מחירים על מעונות יום עונה על שניים מהטעמים המוגדרים בחוק – ניתנת לגביו תמיכה מהמדינה (סעיף 6(א)(4)) והוא חיוני ויש צורך בפיקוח על מחירו משיקולים של טובת הציבור (סעיף 6(ב)(1)).

72. בהתאם לכך הוצא **צו הפיקוח על מחירי מצרכים מעונות ושירותים (מחירים מרביים במעונות יום ומשפחתונים)** המתעדכן מדי שנה, אשר כל מטרתו אפשרות נגישות כלכלית לכלל האוכלוסייה למעונות יום ומשפחתונים. צו זה מהווה הכרה בחשיבותם של מעונות היום למשק הישראלי, לשילוב כלל ההורים בשוק העבודה (בעיקר הורים יחידניים ונשים) ולפעוטות עצמם נוכח חשיבות החינוך בגיל הצעיר.

73. משנקבע מחיר לשירות ציבורי זה בצו הפיקוח אין כל סמכות למי מהמשיבים להתיר למעונות היום את האפשרות לחייב הורים לפעוטות אלרגיים במימון נוסף מעבר לזה אשר נקבע בצו הפיקוח. משכך, ברור כי ההוראה בנוהל הפעלת מעונות היום המתירה גביית תשלום עבור סייעת הינה חסרת סמכות ומנוגדת לדין.

74. דרישה זו אף טומנת בחובה הפליה אסורה על רקע כלכלי הגובלת באבסורד של ממש, שכן, בהינתן עלות גבוהה של העסקת סייעת אישית, הורים במעמד סוציו-אקונומי גבוה יוכלו להרשות לעצמם לממן את עלות שהיית ילדם במעון בתוספת עלות הסייעת, בעוד שהורים אחרים, שדווקא להם ההשתתפות במעון הינה קריטית לצרכי פרנסה, לא יזכו למענה ראוי עבור ילדם ויאלצו להישאר עם ילדם בבית חלף יציאה לעבודה.

75. בהקשר זה נאמר בבג"ץ 2599/00 יתד – **עמותת הורים לילדי תסמונת דאון נ' משרד החינוך**, פ"ד נו(5) 834 (2002):

"אילוץ של הורים לפעוטות בעלי צרכים מיוחדים לוותר על שילובם במסגרת החינוך הרגילה **אך ורק בגלל קשיים כלכליים שבהם נתונים ההורים הוא חמור, ואין להשלים עמו**. אילוץ כזה פוגע בלב לבו של השוויון המהותי, שביטויו בהסדר בדבר חינוך חינוך מתגלם לשאיפה להעניק – על-ידי חלוקת תקציבי החינוך – הזדמנות שווה לכל ילדה וילד בישראל למצות את הפוטנציאל הטמון בהם".

76. נוכח האמור לעיל, מדיניות המשיבים בכל הנוגע לחיוב הורים לממן סייעת בחלק מהמקרים הינה חסרת סמכות ומובילה להפליה על רקע כלכלי-חברתי.

ג. מדיניות המשיבים לוקה בחוסר סבירות קיצוני

77. לצד ההיבטים הברורים של הפליה ופגיעה בזכויות הפעוטות ומשפחותיהם, לוקה מדיניות המשיבים בחוסר סבירות קיצוני באשר היא חותרת תחת המטרות המוצהרות של המשיבים עצמם ומתעלמת מעמדת גורמי המקצוע במשרדים הרלוונטיים.

78. כפי שנקבע בנוהל הפעלת מעונות יום וכפי שהמשיבים הצהירו פעם אחר פעם, מטרת המדיניות החדשה הינה ליתן פתרון כולל לפעוטות האלרגיים כולם ולמנוע הפליה בכניסה למעונות היום.

79. קידום מדיניות שאינה כוללת יישום מלא של המלצות משרד הבריאות, אשר ניתנו לאחר דיונים משותפים ארוכים בין משרדי הממשלה השונים, המהוות את הבסיס המקצועי המוסכם להבטחת שלומם של הפעוטות האלרגיים אינה ברורה. לא ניתן להבטיח את שלומם של הפעוטות האלרגיים ללא הוצאת הנחיות, הדרכה ופיקוח על מכלול ההיבטים של שמירה על הפעוטות האלרגיים, החל מהוצאת אלרגנים מתפריטי המזון וכלה בהדרכת צוותי המקצוע.

80. הדברים מקבלים משנה תוקף בנוגע להחלטת המשיבים להפסיק החל מתום שנת הלימודים הנוכחית את האפשרות להוספת כוח אדם למעונות היום במקרים הנדרשים בניגוד להמלצות הגורמים המקצועיים. מוסכם על הכל כי בחלק מהמקרים אין כל אפשרות להוצאת אלרגנים מתפריט המעון. המקרה המובהק לכך הינו פעוטות מולטי-אלרגיים הרגישים למגוון מזונות או פעוטות בגילאים הנמוכים הרגישים לחלב המהווה חלק מרכזי מתפריט המעון בשלבי התפתחות אלו. בנסיבות אלו, נדרש מעקב צמוד בכלל שעות השהייה במעון ובפרט בשעות הארוחות. במצב הדברים כיום, ברור כי הצוותים במעונות היום העמוסים לעייפה אינם יכולים להתמודד עם אחריות זו לבדם.

81. אי הסבירות הקיצונית מתבטאת היטב בהוראת הנוהל המאפשרת גביית תשלום עבור סייעת מהורים במקרים מתאימים ובהתאם להמלצת רופא – מדיניות אשר מתבטאת בפועל בהדרת פעוטות אלרגיים כפי שניתן ללמוד מהמקרים הפרטניים שהוצגו לעיל. לו סבורים היו המשיבים כי המדיניות אותה הם מקדמים במעונות היום מבטיחה את קבלת כלל הפעוטות האלרגיים "ללא הפליה" אזי לא היה כל צורך בפתח הניתן למעונות יום לדרוש מהורים מימון סייעת בכל שעות היום מכספם. סתירה פנימית זו מעידה כי בשיקולים שהנחו את המשיבים לא ניתן משקל ראוי להבטחת שלומם של הפעוטות האלרגיים ולכניסה שווה למעונות היום.

82. אין די בכך שהמשיבים שקלו את כלל השיקולים הרלוונטיים, באשר התוצאה מעידה כי לא ניתן להם איזון מתאים. ראו לעניין זה, בשינויים המחויבים, את פסק הדין בבג"ץ 5688/92 **ויכסלבאום נ' שר הביטחון**, פ"ד מז(2) 812, פס' 6 לפסק דינו של השופט ברק (1993):

"סבירות היא מושג נורמטיבי... משמעותה איתור השיקולים שיש לקחתם בחשבון, מתן משקל לשיקולים השונים ואיזון ראוי ביניהם בנקודת החיכוך... השיקולים הרלוונטיים נגזרים מתכלית החקיקה. הם כוללים את המטרות הפרטיקולריות שדבר החקיקה נועד להגשים ואת עקרונות היסוד של השיטה, המשמשים "מטרייה נורמטיבית" ותכלית כללית לכל החקיקה כולה. תכלית זו קובעת אף את המשקל הפנימי, שיש ליתן לשיקולים השונים. החלטה סבירה היא החלטה המאזנת בין השיקולים השונים על-פי המשקל הנגזר מתכלית החקיקה. **אכן, לא די לה, לסבירות ההחלטה, כי נלקחו בחשבון שיקולים ענייניים. ההחלטה היא סבירה, רק אם המשקל הפנימי שניתן לשיקולים הענייניים הוא ראוי...** משקלם של השיקולים הענייניים נקבע על-פי מהותם של השיקולים המתנגשים זה בזה..."

83. נוכח כל האמור לעיל, מדיניות המשיבים לוקה בחוסר סבירות קיצוני.

סיכום:

84. חברה המבקשת לקדם שוויון לכלל הציבור מן הראוי שתתאים את סביבת השירות הציבורי לכלל האוכלוסייה, לא רק בהצהרותיה אלא הלכה למעשה.

85. עתירה זו מצביעה על התנהלות בלתי סבירה ומפלה של המשיבים כלפי פעוטות אלרגיים בגילאי 0-3, בכך שאלה ממאנים לפעול בהתאם להנחיות הגורמים המקצועיים בעניין שילוב פעוטות אלרגיים במעונות יום ולהוציא הנחיות בהתאם, בכל הנוגע **להתאמת סביבה לסביבה בטוחה יותר** (לרבות הרחקת פיזית של אלרגניים, הפרדה במקום ובזמן של אכילה מפעילות אחרת, התאמת המזון המוגן, הקפדה על כללי היגיינה למניעת חשיפה, שילוט מותאם), **היערכות למתן מענה בעת חשיפה** (הצטיידות כללית במזרקי אפיפן בתוקף בכל המסגרות בהם מטופלים פעוטות, הצטיידות ב-2 מזרקי אפיפן, אחד קרוב לילד, ואחד במקום מרכזי נגיש, עבור כל ילד עם אלרגיה מוכרת, הכנת תכנית פעולה אישית עבור כל ילד עם אלרגיה ידועה, הדרכה ותרגול מעשי עבור כלל הצוות המטפל בילד) **וקביעת קריטריונים למקרים חריגים** בהם יידרש **תגבור כוח אדם לרבות הקצאת סייעות נוספות למעונות יום בהם לא ניתן להרחיק את המזון האלרגני.**

86. ההחלטה שלא לקדם היערכות מלאה לקליטת פעוטות אלרגיים משתלבת עם הנחיית משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים בנוהל הפעלת מעונות יום, המתירה למעונות היום לדרוש מימון סייעת באופן עצמאי על ידי ההורים, באופן המנוגד לצו הפיקוח. שילוב הדברים מוביל להפליה קשה על רקע מוגבלות ועל רקע כלכלי-חברתי גם יחד של הפעוטות האלרגיים.

87. מדיניות זו מובילה למעשה להדרת חלק מהפעוטות האלרגיים ממעונות היום המפוקחים, אשר אינם בטוחים עבורם כל זמן שהמלצות משרד הבריאות אינן מיושמות בשטח.

88. בנסיבות אלו, נבקש מבית המשפט הנכבד להורות על מתן הצווים כמבוקש בפתח העתירה ולקבוע את העתירה לדיון מוקדם ככל הניתן.

היום: 31.10.18

הרן רייכמן, עו"ד

ב"כ העותרים